

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięczne złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina	Bor. do 0° R. w miar. paryż.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psycho- metr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska na powietrzu i różne uwagi
7	6 27" 8,	983 + 3,	8 2,	49	ZPl. Zachodni słaby	Pogoda z Chmurami
	2 8,	819 + 12,	1 2,	68	PPl. Zachodni „	Chmury
	10 8,	464 + 6,	4 2,	95	Pn. Zachodni „	Pogoda z Chmurami
8	6 27" 8,	375 + 3,	6 2,	43	ZPn. Zachodni słaby	Pogoda
	2 7,	645 + 13,	6 2,	93	Pl. Zachodni „	„
	10 7,	414 + 8,	4 3,	20	„ „	„

Wiadomości krajowe.

KRAKÓW.

Senat Rządzący zamianował na dniu 29 Sierpnia r. b. P. Adama Krzyżanowskiego profesora w Wydziale Prawa Uniwersytetu tutejszego Rektorem tegoż Uniwersytetu na następne lat dwa to jest na rok 184⁵ i 184⁶.

Wiadomości zagraniczne.

— Warszawa 3 Września. —

Rada Administracyjna zważywszy, że roboty, nagłego wykonania około traktów bitych wymagające, wystawiaue są częstokroć na szkodliwą dla komunikacji zwłokę, w razach, kiedy zachodzi potrzeba zajęcia drogą wywłaszczenia, na użytek pomienionych traktów, realności własnością osób prywatnych będących, w zamiarze zapobieżenia temu nadal, chcąc podać Zarządowi komunikacyi lądowych i wodnych środki, mogące ułatwić mu natychmiastowe zajęcie realności prywatnych, w wypadkach nagłej potrzeby, bez osłabienia mocy prawa z dnia 12 paździer. 1820 r. o wywłaszczeniu wydanego; na przedstawienie rzeczowego Zarządu, postanowiła co następuje: Art. 1. Kiedy w przypadkach nadzwyczajnych, niecierpiących zwłoki, jako to: gdy będzie szło o przywrócenie na traktach komunikacyi, skutkiem wylewu wód albo ulewnych deszczy zerwanęj, lub o urządzenie czasowój komunikacyi, w razie przedsiębranych znacznych robót na traktach bitych, zajdzie potrzeba zajęcia na użytek tychże traktów, gruntu, ziemi, kamieni, żwiru, piasku albo gliny, a o nabycie dobrowolna umowa z właścicielem nie mogła przyjść do skutku, wówczas tenże właściciel nie będzie

mógł tamować zajęcia gruntu, i użycia z niego dopiero co wymienionych materiałów, skoro: a) Szacunek własności, zajęciu prawemu z tego powodu uleżz mającej, zostanie tymczasowo ocenionym przez naczelnika właściwego powiatu, podług wymiaru i obrachowania inżyniera, robotami kierującego, w obecności, lub za przywołaniem wywłaszczyć się mającego właściciela lub właściwego wójta gminy, z zachowaniem względu na prawo o zajęciu własności prywatnej z powodu użyteczności publicznej. b) Skoro summa odpowiednia takowemu szacunkowi, do depozytu Banku Polskiego w gotowiznie złożoną, i c) stosowny dowód składu respective właścicielowi będzie doręczonym, — Art. 2. Postępowanie powyższym artykułem oznaczone, jako tymczasowe, w niczem nie ubliża postępowaniu, które następnie, stosownie do wyż powołanego prawa z d. 12 paździer. 1820 r. o wywłaszczeniu rozwiniętem zostanie, z ścisłym zachowaniem przepisów, temże prawem wskazanych, tak pod względem dopełnienia wszelkich formalności, jako też ustanowienia w sposób oznaczony ostatecznego szacunku zajętych realności.

Zawczoraj w resursie kupieckiej był świetny obiad, dany przez tutejszych fabrykantów, którzy dali wyroby na teraźniejszą wystawę, dla gości z Petersburga i Moskwy przybyłych, których tu reprezentują: JW. radca stanu Samoilow, ze strony ministerstwa finansów, i W. Rusko, pełnomocnik wszystkich fabrykantów rosyjskich, którzy również towary na wystawę do Warszawy przysłali. Spełniono za zdrowie Miłościwego Monarchy, JO. Xięcia Namieśnika, dostojnych członków Rządu, Komitetu wystawy i gości.

Zamecka Petronella, artystka opery, przybyła do Warszawy z Mediolanu.

Smutną otrzymano tu wiadomość, że w

przeszły piątek prawie całe miasto Międzyrzecz, leżące na trakcie Brzesko-Litewskim, własność hr. Aug. Potockiego, stało się pastwą płomieni. Z liczby 400 kilkudziesięciu domów, pozostała niespaloną zaledwie trzecia część! Nędma mieszkalców trudna do opisanja.

Ludwik Osiński jeszcze będąc w szkołach, już odznaczał się utworami rozmaitych poezyj, które zapowiadały nowego jeniusha na paroi-sie polskim; ale sława jego zaczęła rozszerzać się po przekładzie *Horacyuszów* tej klassycznej tragedji Kornela. Dzieło to w polskim języku było pierwszy raz przedstawione w dawnym teatrze r. 1802, wspólnie przez znakomite osoby jak amatorów, a role starego *Horacyusza* i *Kamilli* przedstawili Wojciech Bogusławski i Agnieszka Truskolaska, ozdoby sceny polskiej. Dochód z tego przedstawienia przeznaczono ubogim. Po ukończeniu, publiczność nosiła tłumacza po parterze i ozdobiła go wien-cem. Następnie to wzorowe dzieło było przedstawione w Warszawie 51 razy, a po kilkunastoletniej przerwie, wczoraj sławna część tej tragedji, to jest z czwartego aktu *Przekleństwo Kamilli*, przyniosło znawcom i (lubownikom) wzniosłej poezji ogłoszonej z prawdziwym talentem, istotne zadowolenie. J. Pani Halpert wczoraj przedstawieniem tej sceny, wznowiła obraz i najdoskonalszój niegdyś tragicznej polskiej artystki, jaką była Truskolaska, i przypomniwała jednego z najgłówniejszych poetów scenicznych, jakim był Ludwik Osiński. Wczoraj publiczność po tej scenie przywołała J. Panią Halpert 2-kroć; przywołany oraz J. P. Chomanowski, (*Horacyusz* syn).

Jak niebezpiecznie zostawiać broń nabitą w miejscu gdzie są dzieci, nowy dowiółł przypadek. Na wsi w bliskości Warszawy, w mieszkaniu zostawiono fuzję, którą używano do polowania; chłopiec 13-letni, będący w izbie zaczął ją oglądać; w tém nadeszła dziewczynka; chłopak mierzy do niej, fuzja wystrzela, a dziewczynka bardzo została skałeczona.

Jeszcze są doniesienia o gwałtownych cierpieniach żoładkowych, a nawet zgonie różnych osób, w powodu zjadania grzybów.

— *Petersburg 25 Sierpnia.* —

Rozkazem dziennym Cesarskim z d. 7 sierpnia r. b. wykreślony z kontroll, zmarły w skutek odniesionych ran w bitwach przeciwko góralom, dowódzca Nawagińskiego pułku piechoty, pułkownik Bibików.

Liczący się w jeździe i przy oddzielnym Kaukaskim korpusie kornet xzję Jaszwił, za szczególne odznaczenie się w walkach z góralami złoczonych, na wstawienie się Głównodowodzącego oddzielnym Kaukaskim korpusem, przywrócony został na poprzedni stopień sztabs-rotmistrza, z przeniesieniem go do lejbu gwardji pułku buzarów.

— *Frankfört n. M 21 Lipca.* —

Baronowie Anzelm i Salomon Rothschildowie złożyli swoje uszanowanie xciu Metternich w zamku Johannisberg.

— *Paryż 25 Sierpnia.* —

Xstwo Joinville wyjechał także z Paryża do zamku Eu.

Dla ofiar strasznej burzy zaszłej w dolinie Mouville pod Rouen, królestwo Imé przesłali 8000 fr. Xżna Adelajda 2000 fr., Xżna Orleans i Hrabia Paryża 5000 fr. Prócz tego tak w departamencie jak i w Paryżu otworzono składki

Hr. Viennot Vaublanc członek b. prawodawczego zgromadzenia, rady pięciuset i minister za Ludwika XVIII. umarł dnia 22 b. m. przeżywszy lat 89.

Listy z Madrytu i innych punktów Hiszpanii wynurzają obawę, że wkrótce nastąpi wielkie poruszenie końcem strącenia jenerała Narvaez.

W skutku zawartego z Marokkiem (traktatu kilka pokoleń, których ludność wynosi około 50,000 dusz, dostało się pod panowanie Francji.

Armia afrykańska składała się w d. 1 stycznia r. b. z 114,800 ludzi, to jest 94,136 ludzi piechoty i 20,664 jazdy.

W doniesieniach z Algieru pod dniem 15 sierpnia, które *Journal des Débats* udziela, zapewniają, że nadechodzące z różnych części Algierji wiadomości wystawiają położenie kraju jako bardzo zaspokajające. W prowincji Oran obawy powstałe przez poruszenia Abd-el-Kadera w pokoleniach granicznych, zupełnie już znikły. Zniwa wszędzie już były pokonczone, i wiosenne podatki płacone. Wieść, jakoby wielka liczba koczujących pokoleń zebrała się przy Abd-el-Kaderze, potrzebuje jeszcze potwierdzenia; uważają za niepodobieństwo, aby 6000 namiotów przylączyło się do Emira na ziemi marokańskiej, bo licząc tylko 6 głów na jeden namiot, połączyłby naokoło siebie około 36,000 osób. Według innych doniesień, cała jego deira liczyć ma wojowników, rodzin i niewolników zaledwie 2,500 głów.

Tak rząd francuzki jak i belgijski znalazły się zpowodowane do wyznaczenia kommissji z uczonych członków złożonej, dla zbadań choroby, jaką dotknięte zostały ziemniaki w Niderlandach, w Belgji, w niektórych częściach Francji i w niektórych powiatach Anglii, mianowicie na wyspie Wight. Oczekują z wielkim interesem na sprawozdanie tej kommissji. Ale tymczasem jeden professor leśnictwa przy uniwersytecie w Lüttich wyraził się z wielką dokładnością że tej choroby szukać należy w grzybowego-rodzaju pleśni, którą botanicy nazywaliby *botrydis*, a wieśniacy widzą w tem zaledwie dostrzegalną plamkę rdzy, przypisując to albo zbyt wielkiej suszy, albo zbyt wielkiej wilgoci, lub też ukąszeniu od owadu. Ta choroba zaczyna się od górnych liści, jako też od kwieciałub bulek nasieniowych część zielonego liścia utracą swój kolor i żółtkie, poczem na spodniej powierzchni liścia powstaje szara plamka, która zaraz potem w postaci białawego mechu ukazuje się. Drobnowidz przedstawia ten mech jako mały grzybek, który nadzwyczaj

szybko rozszerza się, w kosmatych częściach spodniej powierzchni liści. Następnie choroba udziela się szybko lodydze, która dostaje czarnych plam i wraz z liśćmi obumiera, udzielwszy pierwój tę chorobę dolnej części. Dotknięte tą chorobą ziemniaki dają się przez to poznać, że skórka łatwo się z nich obłupuje, nóż przy ich krajanu nie doznaje żadnego oporu, przy ich narznięciu sok leci i daje się czuć zgnila woń jak w świeżo pokrajanych grzybach. Zauważano zresztą, że żółtawe rychliki (wczesne ziemniaki) tylko liście utracają, nie doznając same żadnego uszczerbku, i że modre ziemniaki najwięcej tej chorobie ulegają. Zupełnie nietykane są tylko te ziemniaki, które przy wykopywaniu w roku poprzednim pozostały w ziemi.

— *Konstantynopol 12 Sierpnia* —

Nagle usunięcie Risa Paszy, jest niezaprzeczone nie najważniejszym zdarzeniem od czasu wstąpienia na tron Abdul-Medżyda, gdyż Sultán zdaje się postąpił w tym zupełnie samodzielnie. Po długiej rozmowie mianej d. 6go z siostrą swoją sultanką Atijeh; poszedł do swoich wewnętrznych apartamentów śród nocy wydał rozkaz naczelnikowi paziów cesarskich, Selim Bejowi, aby owemu Paszy usunięcie jego oznajmił i zwrotu niszczu (orderu) od niego zażądał. Risa Pasza opuścił był seraj dopiero przed godziną w najlepszym humorze i udał się do swego letniego pałacu w Orta-Koi. Selim Bej znalazł go tam i oznajmił mu jego usunięcie. Wiadomość ta była dlań tak niespodzianą, że z początku sądził, iż chce sobie z niego żartować, ale gdy zaczął przewidywać okropną prawdę, padł omdlały na ottomankę (sofę). Tej samej godziny wyrzucono z seraju na ulicę, wszystkie jego sprzęty. Już o godz. 5 z rana wezwany został W. Wezyr do Sultana; ten miał z nim długą rozmowę, w której najgwałtowniejsze robił mn wyrzuty, że przez tak długi czas był posłusznym narzędziem Risa Paszy, że na częste zpytania przedstawiał mu Risa Paszę jako człowieka wybornego, działającego jedynie dla dobra kraju i t. p. Przyczem wtrącił miał ten turecki frazes: »Przez trzy lata dałeś swoją szanowną siwą brodę komu innemu do przechowania.« Sultán dał mu do zrozumienia, że jako W. Wezyr jest centrum wszystkich spraw państwa, łącznikiem pośrednim pomiędzy nimi, ministrami i państwem, i że odtąd we wszystkich sprawach tylko do niego (Sultana) udawać się powinien. Tegoż samego dnia wyszedł hattiszeryf, w którym ogłoszono usunięcie Risa Paszy a mianowanie Solimana paszy, prezesa Rady państwa W. Seriaskerem. Soliman Pasza otrzymał jednę z dekoracyj Risa Paszy, to jest dekoracyę W. Seriaskera. Posada W. Marszałka dworu nie jest jeszcze obsadzoną. Hamid Bej, pierwszy szambelan Sultana, jest odtąd służbowym oficerem seraju i obejmuje przy dworze dawniejsze obowiązki Risa Paszy. Prezesem Rady Państwa mianowany został Rifaat Pasza.

Dziś nastąpił drugi, niemniej niespodziany cios. Kapudan Pasza, Halil-Pasza, największy nieprzyjaciół Risa Paszy, który po upadku jego sądził, iż w większych łaskach zostawać będzie, nagle został usunięty i miejsce jego zastąpił Mohammed Ali Pasza, Jny dowódzca artylleryi i gubernator Topchany, szwagier Sultana. Został on zarazem gubernatorem przedmieść Pera, Galata, Kasimbashi i Haskoi, i zatrzymał dyrekcyę kwarantanu i portu, tak że teraz attrybucye Kapudana Paszy znacznie są powiększone. Dowódcą artylleryi i gubernatorem Topchany mianowany został Felhi Achmet Pasza, drugi szwagier Sultana, który oraz zatrzymał obowiązki dyrektora materyałów wojennych. Co chwila oczekują jeszcze usunięcia ministra skarbu i brata jego, Musterszara marynarki.

— *Alexandrya 6 Sierpnia*.—

Listy z Suez donoszą, że Osman Pasza, gubernator Mekki po krótkiej chorobie został się z tym światem. Mianował swym następcą Szerifa Mekki, który jednak nie przyjął tego mianowania, aby go nie posądzano, że on tę niespodzianą śmierć sprowadził.

Pobyt xcia Montpensier w Egipcie zajmuje jeszcze ciągle wszystkich politycznych plotkarzy Egiptu. Że królewicz ten w Suez oglądał ślady starego kanału, wraz z zostającym w służbie Paszy francuzem, Linand Bejem, i że Abbas Pasza wnuk wice-króla, musiał mu w tej wycieczce towarzyszyć, to naturalnie może naprowadzać na domysł, że pomimo wszelkich danych przyrzeczeń, kolój żelazna Anglików z Kairu do Suez, jeszcze nie jest tak blizką wykonania, jak się może zdawało.

Rozmaitości.

JENERAL GUILLAUME.

(Ciąg dalszy).

Baron, który tymczasem kwatremistrzowi Kordier dawał niektóre rozkazy, obrócił się w tym momencie i zgiął sierzdisto szpicrut.

„Czy mamy jechać za pojazdem w niejakiej odległości?“ spytał Kordier.

„Dlaczegoż w niejakiej odległości?“ odrzekł opryskliwie ojciec Guillaume.

„Myślałem, że pan jenerał będzie chciał ze swą małżonką....“

„Już dobrze, dobrze.“

„Myślałem, że mogłoby to być nieprzyjemno panu jenerałowi, mieć tak blizko jeźdźców przy boku....“

Wzrok byłego kapucyna zachmurzył się. „Czy nie widzisz, że tam jest kuzyn!“ zawołał z niechęcią.

„A, prawda!“ — odrzekł złośliwy paryżanin poważnie — „pojedziemy więc koło pojazdu.“

Zaiskrzonem okiem spojrzął na niego jenerał. „To się ma wypchnąć co należy do szefa szwadronu.“ — rzekł — „a jeżeli p. Kordier o tem zapomniał, przypominaj sobie wreszcie!“ Kordier nie mówiąc zprezentował broń — a jenerał od-

szedłszy ku pojazdowi zawołał: „Naprzód!” poczem wszystko się ruszyło, pojazd i huzary. Patrzyłem na oddalających się po drodze do Lucar, dopóki mi z oczu nie zniknęli, poczem wróciłem do *pozady*.

Sądziłem, że tam zastanę dobrą wieczerzę i wygodne łóżko, lecz bardzo się omyliłem. W Hiszpanii nie tak łatwo o podobne atrykuty. Ci, którzy przedemną byli w oberży w Kalaspara, wybrali wszystkie prowianty, a gospodarz musiał być dla jenerała grzecznym i uprzejmym, mścił się za to na mnie. Dlatego też, gdy przyszło mówić mu o nocleg i wieczerzę, zmuszony byłem przejść z nim od grzecznych próób i obietnic do groźby, a co najlepiej skutkowało to wydobycie mojej sakiewki. Pomimo to wszystko dano mi jakąś resztkę z *olla podrida*, której dla obrzydzenia jeść nie mogłem, a potem słomy trochę w zimnej izdebce. Jednak byłem tak znużony, żeś się na to liche postanie rzucił i wnet zasnął.

Wspomnienia tego, com widział i słyszał, nie opuściły mnie we śnie; tysiące najmieszniejszych i najdziwniejszych marzeń trapiły mnie nieustannie, i właśnie śniło mi się że gospodarz oberży z Sennorą Beatą zmuszają mnie zostać kapucynem, gdy oto do moich drzwi tak mocno zapukano, żeś się natychmiast obudził. Na wschodach rozmawiało kilka osób, i wymówiono moje nazwisko.

„Któż tam, i czego chcecie odemnie?” krzyknąłem, chwytając mimowolnie za szpadę przy mojem postaniu leżącą.

„Ja to jestem majorze!” odrzekł głos znajomy.

„Kordier?!”

„Tak jest, nie lękaj się niczego i otwórz, tylko przedko z łaski swojej.”

Wstałem i otworzyłem drzwi. Kwatermistrz wszedł spiesźnie do izby. „Cóż tam?” spytałem trochę przełknięty.

„Przyjeżdżam po ciebie z rozkazu jenerała, majorze!” — odrzekł, stawiając na stoliku lampę — „ży czy sobie widzieć cię natychmiast.”

„Czy się jakie nieszczęście w zamku stało?”

„Nie.”

„A czegoż do diabła chce jenerał odemnie?”

„Nic nie wiem, ale przed pół godziną kazał mi obudzić; udałem się do jego pokoju; dużemi krokami przechadzał się wzdłuż i w szerz; ręce miał w rękawy włożone, jak to zwykł czynić podczas bitwy. „Czy wiesz gdzie o jakim chirurgu?” zapytał mnie. Ja pomyślałem zaraz o tobie majorze, i odrzekłem mu: że lekarz 8go pułku jest w Kalaspara.

„Przywieź go tu,” — rzekł jenerał — „i to zaraz, jak najprędzej!” — Ja odszedłem, a teraz majorze musisz ze mną jechać.”

„Nie widzę żadnej potrzeby,” — odrzekłem —

„kiedy w Lucar nikogo nie ma chorego ani zranionego, to można to do jutra odłożyć.”

„Nie, nie!” zawołał Kordier. Baron wyraźnie mi rozkazał natychmiast cię przywieźć, a ja muszę to uczynić. Jeszcze nie znasz ojca Guillaume. Majorze ubierz się prędko i pójdz; przyprowadźłem dla ciebie konia.”

Namysliłem się nakoniec ubrać, nie oszczędzając bynajmniej przekleństw na ojca Guillaume, i postanowiłem nieukontentowania mego wcale mu nieukrywać, gdyby się pokazało, że mnie do siebie bez żadnej potrzeby powołał.

Minawszy Kalasparę, puścił się kwatermistrz czwałem, a ja chcąc nie chcąc, to samo uczynić musiałem. Jechaliśmy bez drogi okolicą bogatą w kamienie, krzaki, osty i przepaście. Koń mój co chwila się potykał, a ja za każdym razem kłamię jenerała. Nakoniec mój przewodnik zwolnił konia, a ja mogłem go dogonić.

„Jesteśmy u celu!” rzekł.

„Jako u celu?” odpowiedziałem, oglądając się w około.

„Ja nic nie widzę, tylko góry.

„Nie uważasz tu czegoś pod naszymi nogami?”

„Ten czarny punkt?”

„Jestto zamek Lucar.”

„Tam w dole — w przepaści?”

„W tym błogim kraju wszystkie góry są łysce jak czaszka młucha, a kto chce widzieć trawę zieloną i wodę, musi się spuszczać w doliny.”

„Ależ na miłość Boga, jakże tu w ten wąwóz skalny zjedziemy?”

„Prowadzi przezeń droga na dół, aletak ważka, że lepiej zsiądnijmy z koni, i przejdźmy ten kawałek picchoła.”

Usłuchałem rady kwatermistrza, który szedł naprzód po drodze kragłemi kamieniami zasypanej. Konie z wyciągniętą szyją szły ze wstrętem za nami, i dały cię ciągnąć za cugle. W 10 minut stanęliśmy na dużym, wolnym placu, w końcu którego stał zamek. Jedno okno tylko było oświetlone — a w nim za firanką widać było cięń nieruchomego człowieka. Kordier mię nań uważnym uczynił mówiąc: „To jenerał, czeka na nas.”

(D. c. n.)

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 8 do dnia 9 Września.

Koffmann Edward, Trzebińska Franciszka ob. z Polski; — Gillenschmidt jenerał ces. ros., Sattler pułkownik — adiutant ces. ros., Bernacki Leopold, Smochowski Witalis, Dawson Bogumił, Evans Brooke, Evans Douglas, z Galicji; — Grodzicki Stefan, Kaspar Henryk, Sztanderski Jan Nepomucen, z Pruss.

Wjechali z Krakowa

Szczepanowski Franciszek, do Polski; — Scherner Brygitta, Brück, do Pruss.

Doniesienie Urzędowe.

Nro. 5083.

TRYBUNAŁ

Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Na skutek wniesionego żądania przez Józefę Nowakowską, o przyznanie jej spadku po niegdy Wojciechu Nowakowskim ojcu proszącą pozostałego: z połowy kramu Bogatym zwanego pod L. 43 położonego składającego się. Trybunał po wysłuchaniu wniosku Prokuratora na zasadzie artykułu 12 ustawy Hypotecznej

z roku 1844 wzywa wszystkich prawa do wyższego spadku mieć mogących, aby się z takowemi w terminie miesięcy trzech do Trybunału zgłosili; w przeciwnym bowiem razie spadek w mowie będący obecnie zgłaszającej się Józefie Nowakowskiej przyznanym zostanie.

Kraków dnia 2 Września 1845 r.

Sędzia Prezydujący,

J. CZERNICKI.

Sekr. Lasocki.

(1r.)